

Аналогічний стан і зі спеціальністю “спеціаліст-криміналіст”. Як правило, в експертно-криміналістичних підрозділах формується графік чергувань співробітників, які входять до слідчо-оперативної групи. При необхідності вони беруть участь в якості спеціалістів у слідчих (розшукових) діях. Як правило, у графік чергувань включаються всі співробітники. Однак уявіть експерта-криміналіста, профілюючого в основному по криміналістичних досліджень документів, у такій слідчій (розшуковій) дії, як огляд місця вбивства із застосуванням вогнепальної зброї. Утворені стереотипи, не дозволяють визнати негативність таких ситуацій. По відношенню до описаного прикладу обов’язково виникне негативна реакція, і основним висновком буде твердження про необхідність проведення підготовки кожного співробітника експертно-криміналістичного підрозділу до різних видів огляду місць події і його навчання. Якщо ми говоримо про підвищення якості слідчих (розшукових) дій, ефективності розкриття і розслідування кримінальних правопорушень, то сьогодні на практиці потрібен експерт-криміналіст, який в якості спеціаліста може посприяти у виявленні, закріпленні та вилученні речових доказів при оглядах місць скоєння конкретних видів кримінальних правопорушень. Виходячи з викладеного, вважаємо актуальною підготовку за фахом “спеціаліст-криміналіст”. Кваліфікація спеціаліста повинна проводитися щодо окремих видів кримінальних правопорушень.

В.В. Хоша, зав. сектору

Харківський НДІ судових експертиз

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ВИМОГ МІЖНАРОДНОГО СТАНДАРТУ ISO 17025 З УРАХУВАННЯМ СПЕЦИФІКИ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Одним із актуальних етапів розвитку судово-експертних установ Міністерства юстиції України є розширення їх науково-методичної бази та поглиблення міжнародного співробітництва в галузі судової експертизи — вступу до Європейської мережі судово-експертних установ — European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI).

Відповідно до Конституції Європейської мережі, члени цієї організації повинні пройти акредитацію на відповідність міжнародного стандарту ISO 17025. Законодавством України відносно СЕУ не передбачено будь-яких форм акредитації, що говорить про необхідність розроблення відповідної нормативної-технічної документації.

Стосовно державних СЕУ Мін'юсту України більшість рекомендацій (вимог) ENFSI можуть бути реалізовані в рамках прийнятого в нашій державі національного стандарту ДСТУ ISO/IEC 17025:2006 “Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій”, який повністю відповідає ISO/IEC 17025:2005.

Незважаючи на широкий спектр застосування зазначеного стандарту, на сьогодні актуальним завданням є інтерпретація його вимог з урахуванням специфіки судово-експертної діяльності.

Відносно лабораторій, що займаються проведенням судових експертиз, вирішення завдання з розширення сфери діяльності взяла на себе міжнародна організація з акредитації ІЛАС (International Laboratory Accreditation Cooperation), що оприлюднила у 2002 році “Посібник із застосування ISO/IEC 17025 при акредитації судово-експертних лабораторій — G19” (Guidelines for Forensic Science Laboratories ILAC-G19:2002). Структура вимог та нумерація розділів в даному документі така ж, як у стандарті.

Загальна частина Посібника G19 присвячена вимогам до управління (документованим процедурам організації та проведення судової експертизи) та технічним вимогам лабораторії. Більшість вимог Посібника не суперечить сформованим експертним технологіям у СЕУ Мін'юсту України, а деякі з них фактично реалізовані у системі експертного забезпечення правосуддя.

Для створення методичних основ акредитації судово-експертних установ необхідно розроблення рекомендацій по підготовці та оформленню керівництва з якості судово-експертних лабораторій, положення о судово-експертних лабораторіях та галузі їх акредитації тощо.

Слід зазначити, що стандарт ISO/IEC 17025 зобов'язує проводити валідацію (оцінку на придатність) кожній знову розробленій або вже вдосконаленій методиці, а також тих методик, які використовуються для випробувань нових об'єктів, раніше не включених у сферу застосування даної методики.

Валідація (оцінка придатності) методики — підтвердження шляхом дослідження та надання об'єктивних доказів того, що конкретні вимоги до специфічного цільового використання виконуються.

Цілями валідації методики є:

1. Підтвердження та надання об'єктивних доказів того, що методика дозволяє проводити вимірювання саме тієї величини, для вимірювання якої вона і була розроблена, а також, що вона задовольняє встановлені до неї критерії;

2. Підтвердження чи оптимізація рівняння, що застосовується для обчислення результату вимірювання (перевірка та підтвердження адекватності вибраної математичної моделі вимірюваної величини);

3. Дослідження характеристик результатів вимірювання даною методикою (наприклад, повторюваності, відтворюваності, невизначеності вимірювання тощо) і підтвердження їх відповідності поставленим вимогам;

4. Встановлення “слабких місць”, суттєвих параметрів методики і їх оптимізація.

Крім того, валідація методики повинна проходити специфічно (з використанням обладнання, приміщення та персоналу конкретної лабораторії), на відповідному правильно працюючому та відкаліброваному обладнанні.

Відповідно до вимог міжнародного стандарту лабораторія повинна оцінювати придатність методів до застосування їх у своїй роботі. Практика валідації судово-експертних методик існує в усьому світі.

Так, аналіз європейської практики в галузі організації судово-експертної діяльності показав, що оцінка на придатність експертних методик є одним із основоположних умов ефективної діяльності судово-експертних установ, що входять до складу Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI). Судово-експертні лабораторії, що входять до міжнародного співтовариства, у своїй діяльності використовують Керівництво по валідації — Validation of the “Guidelines on Representative Sampling” DWG-SGL-001—vers002.

Також однією з вимог стандарту ДСТУ ISO/IEC 17025:2006 є процедура оцінювання невизначеності вимірювання, що реалізується через параметр, пов'язаний з результатами проведених вимірювань, який характеризує розкид значень, що з достатньою підставою можуть бути приписані вимірюваній величині.

Основним джерелом невизначеності можуть бути:

- процес відбору проб (зразків) або фіксації слідів;
- підготовка проб або зразків для дослідження;
- властивість, стан і склад проби (зразка);
- застосовані методи й обладнання;

- навколишнє середовище;
- оператор;
- стандартні зразки, чисті речовини, зразки з порівняльних колекцій.

Для більш докладної інформації стандарт ISO/IEC 17025 відсилає до Посібника з вираження невизначеності результатів вимірів — Guide to the Expression of Uncertainty in Measurement.

Тому, при валідації методики в судово-експертній діяльності необхідно використовувати способи зіставлення оцінки невизначеності результатів аналізу на основі теоретичних уявлень та практичних даних.

Також для підвищення ефективності діяльності судово-експертних установ не менш важливим, ніж валідація методик, є експеримент по міжлабораторному професійному тестуванню або спільний тренінг лабораторій, які широко використовуються зарубіжними судово-експертними установами.

Таким чином, на сьогодні актуальним завданням з вирішення зазначених питань є розроблення відповідних науково-методичних документів, які після затвердження будуть використовуватися при акредитації лабораторій науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України.

**А.О. Полтавський, зав. лабораторії,
Г.В. Ліночев, зав. відділу,
О.О. Посільський, канд. хім. наук,
головн. судовий експерт**

Київський НДІ судових експертиз

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВИМІРЮВАЛЬНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ПРИ АКРЕДИТАЦІЇ ЗА ДСТУ ISO 17025

Одна з основних проблем вимірювальних лабораторій — отримання незмінно стійких якісних за точністю результатів вимірювань.

Будь-яка лабораторія, атестована за певними галузями, працює в межах галузей атестації і періодично переатестовується, а також проводить своєчасно перевірку усього наявного обладнання. Така процедура не дає абсолютної гарантії стабільності постійно виконуваних вимірювань, так як атестація лабораторії проводиться на трирічний період а перевірка окремих приладів — щороку.